

Je, dat de Synode met deze broeders ten volle overtuigd is, dat alle uitspraken der Gen. Synode benevens de belijdenisschriften der kerken ten allen tijde appellabel zijn aan het Woord Gods;

4e, dat zij genoemde diensaren ten overvloede verwijst naar de nadere toelichting van de besluiten der Synode die vanwege de Synode binnen enkele dagen zullen gepubliceerd worden.

Van dit besluit wordt mededeeling gedaan aan de diensaren des Woords J. C. Rollmann en P. Ch. v. d. Vliet te Utrecht.

Hiermee wordt met algemeene stemmen besloten.

De praeses — Dr. K. Dijk — las hierop het volgende besluit: De Generale Synode, terugkomende op haar besluit van 12 Maart j.l. om Dr. J. G. Geelkerken voor den tijd van drie maanden te schorsen in zijn dienst wegens zijn weigering om de verklaring, door de Synode van hem gevraagd, te ondertekenen en wegens zijn voortdurend verzet tegen kerkelijke vergaderingen, wier gezag hij niet erkennen wilde, omdat Dr. Geelkerken zich aan deze schorsing niet heeft onderworpen, daarmede getoond heeft in zijne afdwaling te volharden, aan de wettige besluiten der Generale Synode zich niet te willen onderwerpen en tot openbare scheurmaking is overgegaan, besluit thans volgens Art. 80 K.O. hem uit zijn ambt als Dienaar des Woords bij de Geref. Kerken af te zetten.

Mededeeling van dit besluit zal geschieden aan Dr. J. G. Geelkerken, aan de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid, de classis Amsterdam en de Particuliere Synode van Noord-Holland en alle Geref. Kerken in Nederland, Bentheim, Oost-Friesland, België en Ned. Oost-Indië.

Over dit besluit werd hoofdelijk gestemd. Alle praeadviserende leden stemden voor. Prof. Dr. S. Greydanus onder het voorbehoud, dat hij niet was voor het argument „het verzet tegen de kerkelijke vergaderingen”. Ook alle leden stemden voor. De afgevaardigden van Noord-Holland stemden niet mee, doch conformeerden zich aan het besluit.

De praeses las hierop voor het afzettingbesluit, luidende:

De Generale Synode van de Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constateerende dat zij, niettegenstaande de Generale Synode bij haar besluit van 12 Maart j.l. volgens Art. 80 K.O. voor den tijd van drie maanden geschorst had in Uwe ambtelijke bediening, U aan dit besluit niet heeft onderworpen, maar op Zondag 14 Maart j.l. tot tweemaal toe in de bediening des Woords zijt voorgegaan in de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid;

overwegende, dat zij daarmede openlijk getoond hebt van de gelegenheid, door de Generale Synode U gegeven om U te beraden, tot verontmoediging te komen en Uwe afdwaling te bejlijden, geen gebruik te willen maken, maar integendeel, trots de ernstige vermaning der Gen. Synode, in Uwe afdwaling te volharden;

van oordeel, dat zij bovendien door U niet te onderwerpen aan het schorsingsbesluit der Generale Synode tot het uiterste zijt voorgegaan in Uwe verzet tegen het wettig gezag, dat naar Gods Woord, de Belijdenis in de Kerkorde aan de Kerken in haar meerdere vergaderingen is geschonken, zoodat dit tot openbare scheurmaking in Uwe Kerk heeft geleid;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt, terugkomende op haar besluit van 12 Maart j.l., reeds thans volgens Art. 80 K.O. wegens Uwe afwijking van de leer onzer Kerken, Uw hardnekkig verzet tegen alle kerkelijke vermaningen en Uwe daad van openbare scheurmaking in de Kerk des Heeren U te ontsietten uit Uw ambt van Dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zonder hoofdelijke stemming werd dit besluit aangenomen. De praeses las hierop het besluit met betrekking tot den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, luidende:

De Generale Synode;

overwegende, dat de Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid zijn dienaar des Woords Dr. J. G. Geelkerken inplaats van hem te vermanen, zoodat zijn plicht was, aan de billijke wenschen der meerdere kerkelijke vergaderingen toe te geven, voortdurend gestijfd heeft in zijn verzet;

overwegende, dat zelfs toen de Gen. Synode van Dr. J. G. Geelkerken de ondertekening vroeg van de door de Synode hem voorgelegde verklaring en een drietal Deputaten naar den Kerkeraad zond om dezen te verzoeken zijn invloed op Dr. Geelkerken te gebruiken, teneinde hem tot die ondertekening te bewegen, de Kerkeraad geweigerd heeft aan dit verzoek te voldoen;

overwegende, dat toen de Generale Synode in haar besluit van 12 Maart 1926 Dr. J. G. Geelkerken voor den tijd van drie maanden geschorst heeft in zijn ambtelijke bediening, de Kerkeraad hem desniettemin gehandhaafd heeft in zijn ambt en Zondag 14 Maart hem heeft laten optreden in den dienst des Woords;

overwegende, dat de ouderlingen daardoor op zeer ernstige wijze tekort zijn geschoten in hun Goddelijke roeping om toezicht te houden op den dienaar des Woords, opdat geen vreemde leeringsen worden voorgesteld en de Kerkeraad in zijn geheel zich schuldig heeft gemaakt aan openbare scheurmaking;

besluit de ouderlingen en diakenen, die medegewerkt of zich geconformeerde hebben aan het besluit van den Kerkeraad van 13 Maart om Dr. Geelkerken te handhaven in zijn ambtelijke bediening, uit hun ambt als ouderling of diaken te ontsietten, terwijl aan den Kerkeraad van Amsterdam wordt opgedragen met de broeders ouderlingen uit Amsterdam-Zuid, die aan deze openbare scheurmaking niet deelnemen, ten spoedigste tot verkiezen van nieuwe ambtsdragers over te gaan, deze te bevestigen in hun ambt en aldus den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid opnieuw te formeeren.

Mededeeling van dit besluit zal geschieden aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, aan de ouderlingen en diakenen, die tot het besluit van den Kerkeraad van 13 Maart hebben meegewerkt, aan den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam, aan de Classis Amsterdam, de Part. Synode van Noord-Holland en aan alle Geref. Kerken in Nederland, Bentheim en Oost-Friesland, Rijn-Pruisen en Westfalen, België, der Classis Batavia en der Classis Buenos Aires.

Van de adviseerende leden stemde Prof. Greydanus tegen. Van de leden verklaarde Dr. W. A. van Es zich aan het besluit der Synode te conformeren, met behoud van eigen gevoelen. De overige leden stemden allen voor.

De praeses las het besluit, met de vorige beslissing voortvloeiend, luidende:

Voorts wat betreft de ouderlingen:

De Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constateerende, dat zij, nadat de Generale Synode 12 Maart besloten had, Dr. J. G. Geelkerken volgens Art. 80 K.O. te schorsen wegens zijn afdwaling in de leer en zijn voortdurend verzet tegen het wettig gezag der meerdere vergaderingen, medegewerkt heeft aan het besluit, door den Kerkeraad van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid genomen in zijn vergadering van 13 Maart j.l. om hem desniettemin staande te handhaven in zijn ambtelijke bediening;

van oordeel, dat zij daardoor Uw plicht verzaakt hebt om toezicht te nemen op de leer der diensaren des Woords, teneinde alles tot stichting der Kerk gericht moge worden en dat geen vreemde leeringsen worden voorgesteld en bovendien U schuldig hebt gemaakt door Uw verzet tegen het wettig besluit der Gen. Synode aan openbare scheurmaking in de Kerk des Heeren;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt, U volgens Art. 80 K.O. als ouderling van de Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid te ontsietten uit Uw ambt.

Voorts wat betreft de diakenen:

De Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland, vergaderd te Assen 17 Maart 1926, constateerende dat zij U hebt geconformeerde aan het besluit van den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid, genomen in zijn vergadering van 13 Maart 1926 om Dr. J. G. Geelkerken in zijn ambtelijke bediening te handhaven niettegenstaande de Gen. Synode hem volgens Art. 80 K.O. voor

den tijd van 3 maanden geschorst had wegens zijn afdwalingen in de leer en zijn voortdurend verzet tegen het wettig gezag der meerdere kerkelijke vergaderingen, van oordeel dat zij U daardoor schuldig hebt gemaakt aan de zonde van openbare scheurmaking in de kerk des Heeren;

ziet zich tot haar diep leedwezen genoodzaakt U volgens Art. 80 K.O. als diaken der Geref. Kerk van Amsterdam-Zuid te ontsietten uit uw ambt.

De namen van de ouderlingen, aan wie dit stuk zal worden toegezonden, zijn:

K. v. d. Berg, H. Bonda, C. Breevoort, Jh. de Bruijn, M. de Bruin, D. van Commenee, P. van Dongen, H. van Dijk, A. de Froe, H. van Gesker, W. van Hartingsveld, P. Hoogewoud, R. van Houten, H. van Luin, P. G. Molenaar, A. Naafs, D. Nuolet, J. J. Pasmooij, G. Prins, W. C. Ristjouw, M. van der Starre, E. K. Talsma, W. G. A. J. ter Haar, J. Vrenhof, J. J. de Visser, B. van Waarden, J. H. de Wijn.

De namen van de diakenen, die zijn aigezet, luiden:

J. E. H. van der Born, C. J. Bas, C. van Dusseldorp, N. L. Flippe, A. Gerritse, C. de Geus, H. J. Hoogti, J. de Jong, G. Koster, D. van der Laan, J. H. van der Lichte, J. H. Haan, G. J. Nijenhuis en D. v. d. Plas.

Ook deze besluiten werden z.h.st. vastgesteld.

De praeses deelde nog mee, dat in comité-generaal zijn aangenomen de volgende besluiten, die thans in de openbare zitting worden overgebracht:

1. Indien de Kerkeraad van Amsterdam-Zuid de schorsing niet erkent en toch zich in het kerkverband wil handhaven, dan zullen de Kerkeraadsleden, die zich aan deze openbare scheurmakerij schuldig maken, door de Generale Synode worden afgezet en de Kerkeraad van Amsterdam worden gemachtigd om met behulp van de getrouw gebleven ouderlingen en diakenen en het beter deel der gemeente ten spoedigste opnieuw den Kerkeraad te formeeren en dezen in hun ambt te doen bevestigen.

2. Wanneer op andere plaatsen dan te Amsterdam-Zuid de predikanten of kerkeraden zich openlijk aan de zijde van Dr. Geelkerken en den schismatieken Kerkeraad mochten stellen, moeten de Classis terstond optreden om hen te vermanen en wanneer zij desniettemin volharden, hen schismatiek verklaren en afzetten.

3. Mocht in een of andere Classis de meerderheid met Dr. Geelkerken medegaan, dan moet terstond door het trouwe deel een tegen-classis worden geformeerd.

4. Attestaties, door een schismatieken Kerkeraad afgegeven, mogen door onze kerken niet meer worden aangenomen zonder nader onderzoek.

5. De Gen. Synode benoemt een Commissie van advies, die ook volmacht ontvangt om wanneer elders dan in Amsterdam-Zuid scheuring ontstaat van advies te dienen; voor elk provinciaal ressort zal een deputaat worden aangewezen, die daarbij deze commissie ter zijde zal staan, voor zoover het zijn provinciaal ressort betreft.

6. Als leden der commissie van advies worden benoemd Prof. Dr. F. W. Grosheide, Prof. Dr. H. H. Kuyper, Ds. Schouten, Mr. Grosheide en Mr. de Wilde, terwijl voor de provinciale ressorten worden aangewezen voor: Zuid-Holland (Noord) Dr. K. Dijk; Zuid-Holland (Zuid) Ds. van Lummel; Zeeland Ds. J. H. Telkamp; Utrecht Dr. Kaajan; Gelderland Ds. Kunst; N.-Brabant en Limburg Ds. Donner; Overijssel Prof. Bouwman; Drenthe Dr. Thijs; Friesland (Noord) Ds. Klaarhamer; Friesland (Zuid) Ds. Koopmans; Groningen Ds. Miedema.

7. Er zal een open brief aan alle kerken worden gezonden om ze in te lichten en te waarschuwen voor scheurmaking; deze taak wordt opgedragen aan Ds. C. W. E. Ploos van Amstel, Prof. Dr. J. Ridderbos en Dr. J. Thijss.

De praeses sprak hierop een slotwoord.

Ik heb aan de gevallen besluiten niet veel meer toe te voegen. Ik zou dan moeten herhalen, wat de praeses Vrijdagavond gezegd heeft. En dat is niet noodig.

Ik wil dit uitspreken, dat wij met diep leedwezen tot deze besluiten zijn gekomen. We hadden het graag anders gewild en ruime stof tot danken gehad als Dr. Geelkerken het besluit had genomen, zich aan de beslissingen der Synode te onderwerpen.

En toch moesten wij deze besluiten nemen, omdat wij de beslissingen genomen hebben in de wetenschap dat het Woord Gods eischt absolute onderwerping.

Wij gedenken ook aan Dr. Geelkerken en de broeders van Amsterdam-Zuid. Het is onze bede, dat God dezen weg mag gebruiken, om hen te leiden tot verontmoediging. Als wij elkaar weer mogen ontmoeten in vrede en eensgezindheid, zal ons dat zijn tot groote vreugde en zullen wij God danken, dat de breuk hersteld is.

Wij leggen zoo de zaak in de hand des Heeren en gelooven, dat God voor Zijn Kerk zorgen zal.

Besloten werd, de acta dezer zitting vastgesteld worden door het moderamen.

Voorts stelde de praeses voor, de vergadering nog niet definitief te sluiten, maar de Synode te verdragen, omdat allerlei moeilijkheden kunnen voorkomen, die het zouden noodzakelijk maken, weer bij elkaar te komen.

Standaard zong de vergadering nog Ps. 90:9, waarna de praeses vooringing in een innig gebed en te ruim half 10 de vergadering sloot.

Het Rapport der Dogmatisch-Exegetische Commissie.

II.

IV. De klaarblijkelijke zin van het Paradijsverhaal.

De vraag is thans, of het standpunt, door Dr. G. in dezen ingenomen, in overeenstemming is te brengen met het ook door hem beleden gezag der Heilige Schrift.

Naar het oordeel Uwer Commissie is dit niet het geval, daar het — al moge de bedoeling een andere zijn — metterdaad dubieus stelt hetgeen door de Heilige Schrift duidelijk wordt geleerd.

1. Om dit aan te toonen, is het natuurlijk niet voldoende, te zeggen, dat het Schriftverhaal gewaagt van twee bijzondere Paradijsboomen en van een slang, die heeft gesproken. In zijn Memorie (bl. 2) spreekt Dr. G. van een (naar zijn meening onder ons bestaande) Schriftopvatting, die het zich gemakkelijk maakt door zich aan de letter der Schrift vast te klampen; en merkt op, dat ze wel het Ethische gevaar van vervluchtiging voorkomt, maar toch aan de Schrift geen recht doet. Wij willen voor een dergelijke opvatting alteminst het pleit voeren. Bij de uitlegging der Schrift gaat het er om, hare bedoeling vast te stellen; en deze valt volstrekt niet altijd samen met den letterlijken zin der woorden. Zoo werkt de profetie keer op keer met symbolen en beelden, en is over het algemeen het gebruik van figuurlijke taal in de H. Schrift zeer verbreid.

Hiermede is echter natuurlijk niet gezegd, dat we maar willekeurig zouden mogen aannemen, dat woorden of uitdrukkingen der Schrift figuurlijk zijn bedoeld. Het springt in het oog, dat men vooral van de heilige geschiedenis op deze wijze zou kunnen maken wat men wilde, en het is dan ook bekend, dat dit meermalen is geschied.

Zal men aan figuurlijke taal mogen denken, dan moet daarvoor een geldige grond zijn bij te brengen. En in geen geval zal het geoorloofd zijn, wanneer het in strijd zou komen met de blijkbare bedoeling van het Schriftverhaal.

Wij kunnen hier met instemming aanhalen wat Dr. G. uitsprekt in zijn Memorie (bl. 11):

„naar mijn gevoelen moet de Schrift *zelve* het criterium zijn, dat besluit (beslist?), hoe een verhaal, dat zij geeft, naar geheel en onderdelen is op te vatten”; en terecht noemt hij dan verder als een der hierbij beslissing gevende vragen deze: „of het uit den aard en den inhoud van het verhaal zelf voortvloeit”. Nu kan het aan geen twijfel onderhevig zijn, of de Schrift

sprekt in Gen. 2 en 3 van een hof in den eigenlijken zin des woords, gelegen op een bepaalde plaats op de aarde; en het verblijde ons, uit Dr. G.'s mondelinge toelichting te vernemen, dat dit ook zijn meening is. Het Schriftverhaal noemt echter naast de andere boomen „den boom des levens in het midden van den hof, en den boom der kennis des goeds en des kwaads”, Gen. 2:9; vgl. vers 16, 17. Maar dan is het, naar den boven genoemden regel, ook niet tegen te spreken, dat de „boom des levens” en de „boom der kennis des goeds en des kwaads” (hoezeer ze in karakter ook van de andere boomen onderscheiden mogen zijn geweest) toch, evengoed als deze, boomen in den eigenlijken zin des woords en dus zintuiglijk waarneembaar moeten zijn geweest.

Deze conclusie wordt door Dr. G., gelijk uit het bovenstaande bleek, niet aanvaard; en in de mondelinge toelichting noemde hij dit zelfs scholastiek. Dit herinnert aanstonds aan hetgeen hij in zijn Memorie (bl. 2) opmerkt aangaande de door hem bestreden Schriftopvatting, dat zij, „na vrijwel iedere mededeeling der Schrift letterlijk” te hebben genomen, daartuit vervolgens op zuiver rationalistische wijze scholastisch deduceert”. (Vgl. ook Oude Vragen bl. 10.)

Hoewel ook wij het nu allerniinst willen opnemen voor het aanwenden van rationalistische en scholastische methodes in de Schriftverklaring, moeten we toch opmerken, dat indien Dr. G. onder deze door hem bestreden methode ook verstaat het trekken van een conclusie als boven werd gemaakt, we ons met zijn exegetische methode alteminst kunnen vereenigen. Veleer zijn we van oordeel, dat men door dit als scholastisch te verwerpen, de deur opent voor allerlei willekeurige „uitlegging” der Schrift, die zich aan de door het verband gestelde eischen naar gelieven zou kunnen onttrekken. De Heilige Schrift zou dan niet meer naar onze belijdenis een duidelijk boek zijn, maar een zeer duister boek worden; en allerlei subjectieve indrukken en invallen zouden vrij spel verkrijgen. Iets wat natuurlijk ook Dr. G.'s bedoeling niet is, maar hier door ons toch moet worden genomen als het logisch gevolg van de methode, door hem in dit bepaalde geval aangewend.

2. Kan het dus aan geen gegronnen twijfel onderhevig zijn, wat in dezen de bedoeling der Schrift is, dan is ook niet te aanvaarden de stelling van Dr. G., dat het hier enkel gaat over een kwestie van exegese of opvatting. Er zijn in den loop der eeuwen reeds heel wat „opvattingen” of „verklaringen” van bepaalde Schriftgedeelten gegeven, die feitelijk neerkwamen op een weg-exegese van de Schrift; en Dr. G. zal met ons van meening zijn, dat geen vrijheid van exegese hiertoe ooit recht kan geven. Formeel moge men dan nog van een andere „opvatting” kunnen spreken, materieel komt het toch op niets anders neer dan op een aanstaan van den Schriftinhoud zelf. Zoo nu moet ook in dit geval naar het oordeel Uwer Commissie worden gered, dat Dr. G.'s onzeker stellen van de zintuiglijke waarneembaarheid van de bedoelde bijzonderheden der Paradijs-geschiedenis metterdaad is — al nemen we gaarne aan, dat het door hem niet zoo is bedoeld — een disputabel stellen van wat de Schrift ons in dezen duidelijk leert, en als zoodanig in strijd komt met wat in art. 4 en 5 der Ned. Geloofbelijdenis aangaande het gezag der Heilige Schrift wordt beleden. Daarom moet ook worden geoordeeld, dat Dr. G. ten onrechte weigert, de boven door ons aangegeven opvatting „als de eenig mogelijke en uitsluitend ware” te erkennen (zie boven, II sub 3).

3. Is dit de hoofzaak, er is toch verder nog op te wijzen, dat ook in ander opzicht de meening van Dr. G.: „onze belijdenisschriften zeggen omtrent deze gangbare exegese niets”. („Op weg naar de Synode” bl. 44) niet juist kan worden geacht. Al worden deze dingen in onze belijdenisschriften niet opzettelijk ter sprake gebracht, toch ontbreken de uitdrukkingen niet, waaruit blijkt, in welken zin het Paradijsverhaal met zijn bijzonderheden door de belijdenisschriften wordt verstaan. We wijzen daartoe op de volgende uitdrukkingen: Ned. Gel. Bel. art. 14: „gebed des levens”; en: „geschapen uit het stof der aarde”; art. 17: „bevende vloed”; art. 23: „welke al bevende zich met vijgebladeren bedekken wilde”; Heid. Catechismus, antw. 7: „onze eerste voorouders Adam en Eva in het Paradijs”; en antw. 19: „hetwelk God Zelf eerst in het Paradijs heeft geopend”.

4. Voorts kan allerniinst worden gezegd, dat het slechts een zeer geringe zaak is, indien iemand aangaande deze dingen een meening koestert, die niet met de Schrift in overeenstemming is.

Het geldt hier een hoofdstuk der Heilige Schrift van geheel eenige betekenis. In een geschiedenis van zoo ontzaglijk gewicht als de hier beschrevene is van tevoren waarschijnlijk, dat ook de bijzonderheden een groot belang zullen hebben.

Zoo is het dan ook in dogmatisch opzicht zeker niet zonder betekenis, dat de vermelding naar luid van het Schriftverhaal tot den mensch kwam van buiten af, door middel van een dier en op zintuiglijk waarneembare wijze. Ook hangt met de zintuiglijke waarneembaarheid van den boom der kennis des goeds en des kwaads en van zijn vrucht samen het geringe van den eisch van het proefgebed, dat door den mensch zoo gemakkelijk geboden had kunnen worden en dus het diepschuldig karakter van „mensen overtrof”.

5. Voorts is de zaak ook van te meer belang om de consequenties, die eruit zouden voortvloeien.

Wel bleek ons, dat Dr. G. een aardich Paradijs in den eigenlijken zin des woords met ons aanvaardt. Indien echter de meening zou worden toegelaten, dat genoemde bijzonderheden mischien niet zintuiglijk waarneembaar zijn geweest, dan zullen anderen aanstonds — en niet zonder grond — de conclusie trekken, dat we dan ook van heel het Paradijs niets met zekerheid kunnen zeggen.

Eveneens is ons gebleken, dat Dr. G. een proefgebed in den eigenlijken zin des woords aanvaardt. Maar op de vraag, wat dit dan inhoudt, kan hij feitelijk geen antwoord geven. Bij de mondelinge toelichting verwees hij — en natuurlijk terecht — naar Gen. 2:16 en 17; maar zoolang we geen concreet antwoord hebben aangaande de vraag wat onder dien „boom der kennis des goeds en des kwaads” is te verstaan, weten we ook niet, wat met de vrucht daarvan is bedoeld, en dus evenmin, wat de

1) Vergelijk ook de Walchersche artikelen V: „en gelijk hun hoofd (n.l. van de diavelen) Adam in het Paradijs door zijn arglistigheid verleid heeft, misbruikende de natuurlijke slang als een werktuig, enz.”

Hierbij zij ten overvloede nog opgemerkt, dat ook in de Gereformeerde confessie buiten ons vaderland duidelijk blijkt, dat de Geref. kerken soortgelijke bijzonderheden in het Paradijsverhaal als de hier besprokene steeds in eigenlijken, letterlijken zin hebben opgevat.

Conf. Helv. Post., VII: quod Deus collocavit eum in paradysum, subiecitque ei omnia (Gen. 2).

Groot Westminter Catech. antw. 17: „hominem creavit, marem quidem foeminamque; viri corpus e terrae pulvere, foeminae autem e costa viri fabricavit; imbutque animabus viventibus, rationalibus, ac immortalibus.”

Groot Westm. Catech. antw. 21: Primi nostri parentes, libertati voluntatis suae permissi, Satanæ tentatione inducti, mandatum Dei transgressi sunt e fructu vetito comedendo, coque factis, statu innocentiae, in quo creati fuerant, exciderunt.

Westminter Conf. Cap. VI, 1: Primi parentes Satanæ subtilitate ac tentatione seducti, fructus vetiti esu peccaverunt.

Conf. Scotica, II: „... vir a muliere, mulier a serpente decepta; vir mulieris voci obtemperans, uterque contumacia inita adversus Dei maiestatem, qui aperte antea mortem illi comminatus fuerat, si de arbore vetiti gustassent.”

Westminter Conf. Cap. VII, 2: Primum foedus cum hominibus initum erat, foedus operum, quo vita Adam promissa erat, eiusque in eo posteris, ab conditione obedientiae perfectae ac personalis. Vgl. Helv. Form. Consensus, VII—X (Canones).

Helv. Form. Consensus, Canon VIII: Id ipsum enim non arbor duntaxat vitae Adamo praefiguravit.

zijn is van

moet eten.

Het bovenstaande geheel het verstaan verliezen, deze geschiede belienkelijke gemeente.

Daarenboven quentes dierge want het is n vattingen hulk met met hetz voordragen. I uit Gen. 2 en willekeur in menschen-uitl waarom iemand niet zou volgheden” oplev vrijheid wor

V. Nader

Natuurlijk te zien, in h meiten in sta te doen.

1. Een belij

lij noemt de

Nu wensch

Alleen mag

niet als band

Onder de b

door ons niet

waarde, maar

staan, ook va

brekkig. Daar

wetenschap d

bliven streve

van de door

die van belan

Daarom mag

den gesteld, w

gangbare mee

te toetsen en

mode te werke

Gods voorzie

dienstbaar te

meer worde

Anders dan

kan ook deze

label blijft a

bind aan het

In zekeren

theoloog als

al breedvoer

missie hierop

Maar verde

de vrijheid va

bepaalde exeg

uitdrukkelijk

hierin gebou

het indienen

punt heeft in

En voorts

gebooden aan

de regel der

Of schoon

van deze alg

iets te vrag

van azien, v

maar veelme

het Paradijs

met Schrift

kwestie heb

gezegd.

2. Voorts

waarvoor Ge

noele opvat

deze, dat me

moet geopene

opvatting”, v

mate zouden

Nu wensch

voor de waar

klaring der

moelijkheden

open blijven

te lossen. In

om met het